

Další výskyty velbloudníku tenkokřídlého (*Corispermum pallasii*) v prodejnách písku na severní Moravě

Additional occurrences of *Corispermum pallasii* in sand suppliers' yards in northern Moravia

PETR KOCIÁN

Nerudova 5, CZ-741 01 Nový Jičín; e-mail: petr.kocian@kvetenacr.cz

Abstract: In 2010 and 2012, *Corispermum pallasii* was found in four sand suppliers' yards in northern Moravia, Czech Republic. Recently, several new localities of *C. pallasii* have been discovered, again in sand suppliers' yards. A large population of *C. pallasii* occurs in the sand quarry located near the town of Bzenec in southern Moravia. Excavated sand contaminated by seeds of *C. pallasii* is transported for further sale from this quarry to sand suppliers' yards in northern Moravia and possibly elsewhere in Moravia where sand from Bzenec is sold.

Keywords: *Amaranthaceae*, Czech Republic, sand transport

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012

Úvod

Velbloudník tenkokřídlý (*Corispermum pallasii*) je v České republice nepůvodním druhem (Pyšek et al. 2012). Poprvé byl zaznamenán v Praze v 60. letech 20. století, kde však byl jeho výskyt přechodného rázu (Tomšovic 1990). Od 80. let se trvaleji vyskytuje v prostoru pískovny u Bzenec na jihovýchodní Moravě a je nalézán v blízkém či vzdálenějším okolí bzenecké pískovny především v intravilánech obcí, kam je zavlékán se stavebním pískem či nákladní dopravou (J. W. Jongepier 2013, in litt.).

Na severní Moravě jsem velbloudník tenkokřídlý zaznamenal poprvé v roce 2010 v areálech prodejen sypkých stavebních hmot na deponiích písku dopravovaném z pískovny Bzenec. Dosud byly známy čtyři takové lokality – v Mořkově, Novém Jičíně, Rožnově pod Radhoštěm a Frenštátě pod Radhoštěm. Rostliny byly nalezeny při patách nebo na vrcholu navážek, v místech, kde většinou nedochází k časté manipulaci s pískem (cf. Kocián 2013; tam také podrobněji popis a rozšíření druhu). V následujících letech jsem pokračoval ve sledování prodejen písku, o čemž nyní podávám zprávu.

Metodika

Lokality jsou řazeny do fytochorionů (Skalický 1988) a čtvrtin základních polí střeoevropského síťového mapování (Slavík 1971), zápis souřadnic je v systému WGS-84. Herbářové doklady jsou uloženy v herbáři Katedry botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (OL). Prodejny sypkých stavebních hmot byly navštěvovány nahodile. Dotazem u pracovníků prodejen bylo zjištěno, zda je v areálu prodejny skladován písek z pískovny Bzenec a ten byl poté prozkoumán (různé druhy písku jsou skladovány na oddělených navážkách).

Obr. 1. Rostliny velbloudníku tenkokřídlého (*Corispermum pallasii*) rostou obvykle v zadní části navážek písku, kde nedochází k častému odebírání písku; Šenov u Nového Jičína, 12. VIII. 2013. – Foto P. Kocián

Nové lokality *Corispermum pallasii* na severovýchodě ČR

Rostliny velbloudníku tenkokřídlého jsem nově zaznamenal na navážkách skladovaného písku ve čtyřech dalších provozovnách, kde se prodává bzenecký písek:

- 21b. Hornomoravský úval, 6469b, Olomouc (distr. Olomouc): Nové Sady, prodejna stavebnin, navážka písku (tzv. jemnozrnného, omítkového) z bzenecké pískovny, zadní část navážky (kde nedochází k odebírání písku), 49°33'47,8"N, 17°15'41,3"E, 210 m n. m., 16 ex. různého vzrůstu (14. VIII. 2013 leg. P. Kocián, OL).
- 76a. Moravská brána vlastní, 6374c, Šenov u Nového Jičína (distr. Nový Jičín): areál prodejny uhlí a písku EXPOL TRADE, navážka písku (tzv. jemnozrnného, omítkového) z bzenecké pískovny, 1,9 km JV kostela sv. Martina, 49°36'15,0"N, 18°00'09,1"E, 272 m n. m., 11 ex. (12. VIII. 2013 leg. P. Kocián, OL); 15 ex. (23. VIII. 2014 not. P. Kocián).
- 80a. Vsetínská kotlina, 6573b, Valašské Meziříčí (distr. Vsetín): prostor prodejny uhelných skladů, navážka písku (tzv. jemnozrnného, omítkového) z bzenecké pískovny, zadní část navážky, kde se neodebírá písek, 49°29'07,8"N, 17°57'34,3"E, 292 m n. m., 4 ex. (4. IX. 2013 leg. P. Kocián, OL).
- 83. Ostravská pánev, 6274c, Studénka (distr. Nový Jičín): prodejna uhlí a písku, navážka písku (tzv. jemnozrnného, omítkového) z bzenecké pískovny, boční dolní část navážky, 1,4 km JZ železniční stanice, 49°42'10,7"N, 18°02'53,0"E, 236 m n. m., 1 ex. (14. VIII. 2013 leg. P. Kocián, OL).

Obr. 2. Rostliny velbloudníku tenkokřídlého (*Corispermum pallasii*) na navážce jemnozrnného bzeneckého písku v prodejně sypkých stavebních hmot v Mořkově, kde od roku 2010 opětovně vzchází několik rostlin na okraji velké navážky; 23. VIII. 2014. – Foto P. Kocián

Obr. 3. Plod velbloudníku tenkokřídlého (*Corispermum pallasii*): (a) svrchní, (b) spodní strana; lokalita Mořkov. – Foto A. Sedláček

Diskuze

Na severovýchodě ČR byl dosud velbloudník tenkokřídlý pozorován na navážkách písku v areálech osmi prodejen sypkých stavebních hmot. Jediný záznam zplanění mimo navážky byl zjištěn v roce 2014 v Mořkově (lokalita známá od roku 2010, kde každoročně na velké, opakovaně doplňované, navážce písku poblíž betonového oplocení vyrůstá několik rostlin). Právě zde rostl jeden exemplář na příjezdové šterkovité komunikaci poblíž paty plotu prodejny. V následujícím roce však již nebyly žádné rostliny mimo areál prodejny spatřeny.

Velbloudník tenkokřídlý roste na písčitých a šterkovitých místech (Mosyakin 2003). V druhotném areálu rozšíření (například v Německu) osidluje také antropogenní písčité stanoviště (Köck 1986). To je i případ bzenecké pískovny a jejího okolí, kde se mu na trvale narušovaných plochách a píscích daří. Na severovýchodě ČR příhodné biotopy chybí, a proto zde není předpoklad trvalejšího zachycení či dokonce šíření, snad jen s výjimkou náhodného zavlečení do některé z pískoven. Nové nálezy však potvrzují hypotézu, že se velbloudník tenkokřídlý může vyskytovat tam, kde je po delší dobu skladován bzenecký písek (cf. Kocián 2013). Velbloudník je také patrně schopen přetrvat v prostorách prodejen samovýsevem i po několik let, a to tam, kde nedochází k odebírání písku (typicky na zadních stranách deponií).

Poděkování

Děkuji Aleši Sedláčkovi za makrofotografie plodu velbloudníku tenkokřídlého.

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Kocián P. (2013): Velbloudník tenkokřídlý (*Corispermum pallasii*, Chenopodiaceae) na severní Moravě (Česká republika). – Acta Musei Beskidensis 5: 67–71.
- Köck U.-V. (1986): Verbreitung, Ausbreitungsgeschichte, Soziologie und Ökologie von *Corispermum leptopterum* (Aschers.) Iljin in der DDR I. Verbreitung und Ausbreitungsgeschichte. – Gleditschia 14: 305–325.
- Mosyakin S. L. (2003): *Corispermum*. – In: Flora of North America Editorial Committee [eds], Flora of North America 4: 313–321, Oxford University Press, New York & Oxford.
- Pyšek P., Danihelka J., Sádlo J., Chrtek J. Jr., Chytrý M., Jarošík V., Kaplan Z., Krahulec F., Moravcová L., Pergl J., Štajerová K. & Tichý L. (2012): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (2nd edition): checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns. – Preslia 84: 155–255.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena České socialistické republiky 1: 103–121, Academia, Praha.
- Slavík B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fytogeografickému atlasu ČSR. – Zprávy Československé botanické společnosti 6: 55–62.
- Tomšovic P. (1990): *Corispermum* L. – velbloudník. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena České republiky 2: 286, Academia, Praha.